

**Результати обговорення
ОПП Історія першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
за спеціальністю В 9 Історія та археологія
зі стейкхолдерами**

<i>Прізвище, ім'я стейкхолдера</i>	<i>Посада</i>	<i>Зміст зауваження/пропозиції</i>	<i>Форма обговорення проекту</i>	<i>Відповідь на пропозицію</i>
Наталія ШЕВЧЕНКО	Експерт НАЗЯВО, кандидат історичних наук, доцент Національно го університету біоресурсів і природокор истування України	Позитивно відгукнулася про ОПП, відначила у ній багато «плюсів», зокрема наявність дисциплін «Іноземна мова (за професійним спрямуванням)», «Історія української культури» й, загалом різноплановість кредитів ОП. Задля підсилення ОП стейкголдер рекомендувала ввести до переліку освітніх компонентів дисципліни «Українська етнологія», або «Етнологія», а також, з огляду на безпекову ситуацію в країні, дисципліну «Охорона праці і безпека життєдіяльності».	Спільна зустріч	Дякуємо за відгук та конструктивні зауваження й слухні пропозиції, які будуть враховані проектною групою ОПП. Щодо дисципліни «Українська етнологія», то вона кілька попередніх років читалася як дисципліна за вибором здобувачів освіти і наразі її основи наявні у окремому модулі вибіркового курсу «Проблеми етнічної історії народів України». Однак робоча група ініціює її повернення як дисципліни за вибором здобувачів вищої освіти. На спеціальності В 9 Історія та археологія дисципліна «Охорона праці і безпека життєдіяльності» не є обов'язковою оскільки відповідні дисципліні програмні результати не передбачені актуальним для спеціальності стандартом. Однак, розуміючи необхідність компетентностей щодо забезпечення безпечного життєвого середовища від небезпечних факторів природного і штучного характеру в ООК 22 «Вступ до спеціальності» безпеці життєдіяльності присвячений окремий модуль.
Олександр ВОЙТОВИЧ	Заступник директора –	Загалом відгук позитивний.	Спільна зустріч	Дякуємо за позитивний відгук.

	начальник відділу забезпечення збереження і документів	Роботодавець відзначив співпрацю групи розробників ОПП зі стейкхолдерами і підкреслив її продуктивність оскільки робоча група дослухалась до рекомендацій під час попереднього моніторингу ОП.		
Олена РАДЗИВІЛ	Заступник директора Малієвецького історико-культурного музею.	Відгук позитивний. Зазначила, що вже не вперше бере участь у обговоренні програми, а у поточному (2024) році мала можливість переконатися в професійності та кваліфікованості не тільки випускників ОП, а й її студентів, які проходили археологічну практику на базі Малієвецького обласного історико-культурного музею. Як музейний працівник запропонувала запровадити курс, спрямований на формування компетентностей у справі охорони та збереження історичних пам'яток та курс «Історична пам'ять як наукова сфера».	Спільна зустріч	Дякуємо за позитивні відгуки про саму програму, її випускників та здобувачів освіти. Щодо рекомендації про запровадження дисципліни «Історична пам'ять як наукова сфера», то такий освітній компонент («Історична пам'ять як наукова та суспільна сфера») передбачений для вивчення на магістерському рівні спеціальності В 9 Історія та археологія. Щодо необхідності запровадження дисципліни «Охорона та збереження історичних пам'яток, то це питання піднімалося минулого року під час моніторингу ОП. Робоча ініціювала розробку такого курсу фахівцями факультету і вже у 2024/2025 н.р. студенти спеціальності матимуть можливість слухати обраний ними курс «Правові аспекти охорони культурної та археологічної спадщини».
Сергій ЩУР	Заступник начальника відділу культури, національно стей, релігій та туризму	Позитивно оцінив ОПП, наголосивши на її відповідності державному стандарту. Як музейний працівник зазначив високий	Спільна зустріч	Дякуємо за позитивний відгук. У поточному навчальному році в блоці дисциплін вільного вибору студентів уже є дисципліна «Правові аспекти охорони культурної

Аліна ЗАХАРЕНКО	Городоцької міської ради Здобувачка вищої освіти (4 курс) за освітньо- професійно ю програмою Історія	теоретичний рівень підготовки студентів та випускників ОП. Підтримав ідею Олени Радзивіл щодо запровадження окремого предмету з охорони культурної спадщини, або формування окремого модуля в курсі «Пам'яткознавства». Також підтримала пропозицію запровадження курсу, який би пояснював механізми правового регулювання у сфері охорони культурної та археологічної спадщини.		та археологічної спадщини». Дисципліна передбачена для вивчення у шостому семестрі навчання.
Максим СЛЬОЗКІН, Юрій ЗЛОТІН, Юрій ПАВЛИНСЬК ИЙ, Валерія СВІДНІЦЬКА	Випускники першого, бакалаврськ ого рівня спеціальност і.	Позитивно оцінили програму. Наголосили на її збалансованості, що дало можливість здійснити успішний старт на подальших рівнях здобуття освіти. М. Сльозкін наголосив на викликах сьогодення й важливості вміння коректно працювати з можливостями штучного інтелекту, на що варто звернути увагу в дисципліні «Інформаційні технології в історичних дослідженнях». Ю.Павлинський та В.Свідницька зауважили на потребі вміння працювати з програмами 3-D модельовання в археології, оскільки в	Спільна зустріч	Дякуємо за відгуки та слухні пропозиції Щодо вміння коректно користуватися можливостями штучного інтелекту в плані як пошуку інформації, так і дотримання академічної доброчесності, то в курсі «Інформаційні технології в історичних дослідженнях» вже передбачені окремі теми, присвячені цій проблемі. Ці дві складові однієї проблеми розмежовані також окремими курсами. Проблема академічної доброчесності розглядається і в курсі «Вступ до спеціальності». Окрема тема в курсі «Інформаційні технології в історичних дослідженнях» присвячена і 3-D модельованню. Оскільки пропозиція слухна і актуальна, то робоча група ОП ініціюватиме розробку і

		<p>лабораторії археології історичного факультету є така можливість.</p> <p>Крім того вони запропонували запровадити спецкурс по фіксації археологічних артефактів що було б дуже корисним у майбутній науковій роботі. У цьому їх підтримав Ю. Злотін.</p>		<p>впровадження окремого курсу з 3-D моделювання в археології в блоці вибіркового дисциплін.</p> <p>Щодо поглиблення навичок фіксації археологічних артефактів на окремій дисципліні, то проектна група ОП розгляне можливість розробки такого курсу і подання його у блоці вибіркового дисциплін.</p>
Юлія ЛИСЕЦЬКА	Випускниця першого, бакалаврського рівня спеціальності.	<p>Також позитивно відгукнулася про ОП. Запропонувала кілька пунктів свого бачення щодо покращення ОП:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Залучення знань з інших дисциплін, таких як антропологія, географія, природничі науки та інформаційні технології, може покращити розуміння археологічних контекстів. Оскільки ми знаходимо під час розкопок наприклад породи каменю, чи та ж сама зернотерка наших знань не достатньо буде щоб визначити що то за порода, яка природна міцність її і тд., що безпосередньо впливало на наші дослідження під час експерименту. 2. Організація стажувань і експедицій для студентів. Це допоможе їм отримати реальний досвід роботи на розкопках і в лабораторіях. 3. Впровадження 	Особиста зустріч	<p>Дякуємо за відгук.</p> <p>Гарант та проектна група визнають пропозиції випускниці, в цілому, слухними, але зауважимо що більшість із них можна реалізувати уже в ОП вищих (магістерському та доктора філософії) рівнів підготовки, оскільки “Стандарт...” бакалаврського рівня освітньо-професійної програми “Історія” по спеціальності 032 “Історія та археологія” не передбачає таких фахових компетентностей. Окремі з пропозицій, зокрема “Регулярний перегляд і оновлення навчальних планів”, “Заохочення студентів до участі в наукових проектах і дослідженнях” в рамках функціонування ОП були і продовжують залишатися найважливішими складовими реалізації ОП. Над ідеєю щодо налагодження тісніших контактів з музейними установами проектна група вже активно працює і продовжуватиме розвивати цей напрямок.</p>

		<p>новітніх технологій, таких як 3D-моделювання, GIS (геоінформаційні системи), дистанційне зондування та аналіз даних, щоб студенти могли працювати з сучасними інструментами, оскільки якщо вони планують працювати по професії такі знання будуть необхідні в роботі.</p> <p>4. Заохочення студентів до участі в наукових проектах і дослідженнях. Це може включати написання наукових статей, участь у конференціях та семінарах.</p> <p>5. Налагодження тіснішого партнерства з музеями для організації виставок, лекцій та волонтерських програм.</p> <p>6. Продовжувати практику міжнародної академічної мобільності (участь у міжнародних програмах обміну студентами та викладачами), що дозволить отримати новий досвід та знання. Це завжди актуально. Особисту участь в таких проектах випускниця згадує як актуальний і незабутній досвід та приємні спогади.</p> <p>7. Регулярний перегляд і оновлення навчальних планів відповідно до</p>	
--	--	--	--

		сучасних тенденцій у археології та суспільстві. Особливу увагу випускниця звернула на наявну навчальну літературу, яка в умовах війни практично перестала оновлюватися, тоді як археологічна наука саме за останні роки зробила неймовірні кроки вперед.		
Леся ДОЛІНСЬКА	Директорка Деражнянського міського історичного музею	Внесла пропозицію про запровадження курсу «Матеріальна та нематеріальна культурна спадщина».	Спільна зустріч	Дякуємо за пропозицію. Наразі ці категорії розглядаються в курсі “Історія української культури” як в окремій темі, присвяченій теоретичним аспектам їх вивчення, так і наскрізно у всіх темах дисципліни.
Сергій КАЛУЦЬКИЙ	Завідувач науково-експозиційного відділу Кам'янець-Подільського державного історичного музею-заповідника	Схвально відгукнувся про освітню програму. Для її покращення запропонував розробити і запровадити курс «Замкова археологія».	Спільна зустріч.	Дякуємо за цікаву пропозицію. Специфіка такого курсу передбачає спеціальну фахову підготовку. Тому проектна група розгляне можливість його розробки та запровадження у блоці вибіркових дисциплін. Але найближчим часом в курсі «Археологія України» можливе окремих тем, або модуля присвячених цій тематиці.
Здобувачі вищої освіти	Здобувачі вищої освіти 1-4 курсів за освітньо-професійною програмою Історія	Здобувачі вищої освіти, які навчаються на ОП “Історія” першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю В 9 Історія та археологія, та обговорення відповідної освітньо-професійної програми констатували, що більшість із них задоволені змістом	Зустріч гаранта освітньо-професійної програми зі здобувачами вищої освіти та обговорення ОПП;	Дякуємо за позитивні відгуки та пропозиції. Щодо основних пропозицій впровадження до переліку освітніх компонентів ОП зауважимо, що практично по всіх пропозиціях уже є розроблені курси що увійшли до переліку дисциплін за вибором, або вони входять до обов’язкових дисциплін як їх складові частини.

		<p>освітньо-професійної програми, реалізували своє право на вибір навчальних дисциплін, формуючи свою індивідуальну освітню траєкторію, реалізували свої фахові вподобання та здібності під час опанування навчальних дисциплін освітньої програми й позитивно оцінюють зміст та рівень викладання навчальних дисциплін.</p> <p>Щодо основних пропозицій впровадження до переліку освітніх компонентів ОП зауважимо, що практично по всіх пропозиціях уже є певні напрацювання. Переважно це дисципліни вільного вибору, що дозволять здобувачам освіти й надалі формувати індивідуальну освітню траєкторію за власними інтересами. Студенти першого та другого висловили побажання вивчати дисципліни «Археологія залізного віку», «Археологія Русі», «Етнічна історія народів Європи та України», «Україна на давніх картах» «Історична географія», «Історія Скандинавії», «Військова історія країн світу».</p> <p>Пропозиції студентів старших курсів</p>	<p>Анкетування «Освітня програма очима здобувача вищої освіти»</p>	<p>Переважно це дисципліни вільного вибору, що дозволять здобувачам освіти й надалі формувати індивідуальну освітню траєкторію за власними інтересами. Висловлені пропозиції старшокурсників також вважаємо слушними та конструктивними, за окремими з них уже також розроблені та впроваджені вибіркові дисципліни, за іншими прийматимуться рішення щодо внесення названих дисциплін до переліку вибіркового освітніх компонентів.</p>
--	--	--	--	--

		зводяться, здебільшого, до збільшення археологічних дисциплін, та відновлення у переліку вибіркових дисциплін “Експериментальної археології”, курсу “Фіксація археологічних досліджень”, “Генеалогія” та “Українська етнологія”		
Випускники		Введення, окремої дисципліни (курсу, спецкурсу в рамках окремих археологічних дисциплін тощо) з графічної фіксації археологічних знахідок/матеріалів, оскільки це є дуже важливий компонент наукової роботи в сфері археології, який дозволяє об'єктивно оцінити дослідження автора, окрім цього, доречним також буде курс з 3D моделювання для розвитку вмінь та навичок з реконструкції археологічних артефактів, що в свою чергу дозволяє розширити спектр напрямків наукової роботи студентів та науково-педагогічних працівників. Запровадити до існуючого курсу теми	Гугл-форма опитування	Подібні пропозиції висловлювались випускниками ОП на спільній зустрічі. Вміння використовувати штучний інтелект для пошуку інформації формується у процесі вивчення окремих тем курсу «Інформаційні технології в історичних дослідженнях». Окрема тема в курсі «Інформаційні технології в історичних дослідженнях» присвячена і 3-D моделюванню. Оскільки пропозиція слушна і актуальна, то робоча група ОП ініціюватиме розробку і впровадження окремого курсу з 3-D моделювання в археології в блоці вибіркових дисциплін.

		<p>спрямовані на вивчення можливостей використання допомоги штучного інтелекта (пошукових, як chat GPT, та альтернативних їм) у допомозі студентам в систематизації наукового апарату будь-якого виду науково/навчально-дослідної роботи. Мається на увазі саме такі види роботи: пошук та впорядкування наукової літератури, (пошук іноземних аналогічних досліджень, розширення апарату роботи маловідомими вітчизняними публікаціями), допомога в систематизації та впорядкуванні плану роботи/статті/тез/доповіді. Тощо.</p>		
Роботодавець		<p>Схвалення заслугоує збереження у освітній програмі освітньої складової, зокрема методики викладання історії, відповідної практики та основ громадянського суспільства, що значно розширює можливості випускників програми щодо працевлаштування. А перелік компетентностей та результатів навчання є цілком достатнім для того щоб керівник</p>	Гугл-форма опитування	Дякуємо за позитивний відгук.

		закладу середньої освіти міг запропонувати випускнику даної ОП посаду вчителя історії.		
Роботодавець		Освітньо-професійна програма «Історія» першого (бакалаврського) рівня вищої освіти зі спеціальності 032 Історія та археологія галузі знань 03 Гуманітарні науки Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка повністю відповідає нормам Закону України «Про вищу освіту», стандарту вищої освіти за спеціальністю 032 «Історія та археологія» для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, вимогам інших нормативних документів, які регламентують вимоги до розробки освітніх програм рівня вищої освіти «бакалавр» і передбачає якісну професійну підготовку фахівців-істориків	Гугл-форма опитування	Дякуємо за позитивний відгук.
Роботодавець	Методист відділу науково-дослідницької роботи з обдарованою молоддю "Мала	Наразі Хмельницький обласний центр науково-технічної творчості учнівської молоді тісно співпрацює з випускниками ОП і має підстави	Гугл-форма опитування	Дякуємо за позитивний відгук та слушні пропозиції, які будуть враховані проектною групою ОПП. Щодо дисципліни «Етнологія», то наразі її основи наявні у окремому модулі вибіркового курсу

	<p>академія наук" Хмельницького обласного центру науково-технічної творчості учнівської молоді</p>	<p>засвідчити їх високу кваліфікацію. Вони працюють керівниками гуртків, їх вихованці успішно беруть участь у конкурсах у науковому відділенні «Історія». Аналіз освітньої програми «Історія» першого (бакалаврського) рівня вищої освіти зі спеціальності 032 Історія та археологія галузі знань 03 Гуманітарні науки Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка дозволив нам сформулювати окремі пропозиції щодо удосконалення програми, а отже і компетентностей її випускників. Оскільки у науковому відділенні «Історія» функціонує секція «Етнологія», то доцільним було б запровадити цю дисципліну до освітньої програми. Крім того надзвичайно актуальною сьогодні стає усна історія в контексті дослідження подій сьогодення. Робота з усними джерелами вимагає аналізу, критичної оцінки та вміння відокремлювати факти від суб'єктивних думок. Це допоможе</p>	<p>«Проблеми етнічної історії народів України». Однак робоча група ініціює її запровадження як дисципліни за вибором здобувачів вищої освіти. Актуальною вважаємо пропозицію щодо запровадження дисципліни «Усна історія», що є новим науковим напрямком. Робоча група розгляне можливість створення такого курсу і запровадження його в освітній процес.</p>
--	--	---	---

		<p>студентам розвивати навички критичного мислення та дозволить активно долучатися до процесу збору, обробки та інтерпретації інформації. Тому також вважаємо доречним запропонувати розробникам програми ввести цей курс до переліку освітніх компонентів ОПІ так як усна історія охоплює різні аспекти суспільного життя – соціальні, культурні, політичні, економічні – і сприяє розвитку міждисциплінарного підходу в освіті.</p>	
--	--	---	--

06.01.2025 р.

**Гарант ОПІ Історія першого
(бакалаврського) рівня вищої освіти
за спеціальністю В 9 Історія та археологія,
кандидат історичних наук, доцент**

Сергій СИДОРУК